

TALLINNA LINNAVALITSUS

MÄÄRUS

Tallinn

28. september 2011 nr 112

Avalikule alale puude istutamise kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 3 p 2, § 30 lg 1 p 2 ja Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määruse nr 17 „Puu raieks ja hoolduslõikuseks loa andmise tingimused ja kord“ § 28 lg 3 alusel.

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala ja eesmärk

(1) Määrusega kehtestatakse Tallinnas puude istutuste kavandamise, puuistikute kvaliteedi, istutamise ja garantiaegse hoolduse ühtsed nõuded.

(2) Puude istutamise kord (edaspidi *kord*) on kohustuslik kõigile Tallinna avalikel aladel (v.a Tallinna haldusterritooriumil asuvates metsades, sh riigi omandis olevates metsades) istutustöid kavandavatele ja teostavatele isikutele. Teistele isikutele on kord soovituslik.

(3) Korra eesmärk on tagada puude istutamisel kõrgekvaliteediliste istikute kasutamine ning parandada ja ühtlustada istutustööde ja hoolduse kvaliteeti.

2. peatükk

ISTUTUSTÖÖ KAVANDAMINE

§ 2. Istutustöö kavandamise alused

(1) Istutustöö kavandamise aluseks on haljastusprojekt või istutusjoonis. Haljastusprojekt on haljasala kujundamiseks vajalike dokumentide kogum vastavalt projekteerimismuudatuste ja -standarditele ning teistele asjakohastele normdokumentidele. Istutusjoonis on mõõtkavas haljastuse asendiplaani koos maa-alale projekteeritud haljastuse üksiktaimedega.

(2) Haljastusprojekti või istutusjoonise võib koostada:

- 1) kõrgharidusega maastikuarhitekt või maastikukujundaja;
- 2) kõrgharidusega insener ja arhitekt, kellel on maastikukujundaja lisapädevus.

(3) Haljastusprojekt ja istutusjoonis ning nende muudatused kooskõlastatakse Tallinna Keskkonnaametiga ning istutuse asukoha linnaosa valitsusega, lisaks Tallinna Kommunaalametiga, kui istutustöö tehakse teemaa haljasalal.

§ 3. Üldised nõuded

(1) Puule tuleb luua sobivad kasvutingimused vähemalt 20 aastaks.

(2) Vastavalt istutuskohale määratakse istiku liik ja suurus ning võra ja juurestiku tüüp. Liikide valikul välditakse monokultuuride teket. Tänava- ja pargipuudeks sobivate istikute soovituslik nimekiri on lisas 1 „Tallinna tänava- ja pargipuude istikute soovituslik nimekiri“.

(3) Istikute vahekauguse määramisel lähtutakse nende liigiomasest võra ja juurestiku suuruselt lisa 2 „Istikule vajaliku kasvuruumi määramise nõuded“ järgi. Lisas 2 esitatud nõudeid ei rakendata, kui:

- 1) kasutatakse istikuid, mille võra pidevalt kärbitakse (vormipuud);
- 2) rajatakse puuderiba tuule või müra kaitseks.

(4) Kavandamisel välditakse puu kasvamisest tekkida võivat kahju ehitistele ja tehnovõrkudele ning jäetakse nende hooldamiseks vajalik ruum, samuti arvestatakse täiskasvanud puu võra suurusega, et vältida hilisemat ülemäärast okste kärpimist.

(5) Istutuskoha ei tohi kavandada kinnistu piirile lähemale kui 3 m ilma kõrvalkinnistu omaniku nõusolekuta.

(6) Istutuskoha tüüplõigete koostamisel ning istikute toestamise, kaitsmise ja multimise kavandamisel lähtutakse lisades 3 „Istiku toestamise, kaitsmise ja multimise nõuded“, 4 „Tänavapuu sillutatud alale istutamise joonis“ ja 5 „Pargipuu ettevalmistamata kasvupinnasesse istutamise joonis“ toodud nõuetest.

(7) Istutustööde kavandamisel tänaväärsele haljasribale, sillutatud alale või parklasse arvestatakse alljärgneva:

1) planeeritakse vähemalt 3 m laiune tehnovõrkudest vaba ala ühe puurea kohta. Istik peab olema vähemalt 2 m sõiduteepoolsest äärekivist eemal v.a juhul, kui tegemist on haljastuse uuendamisega antud kohas ja kaitstud lumetõrjeks kasutatava soola eest;

2) haljasribale, mis on kitsam kui 3 m, või sillutatud alale võib istutada puu vaid siis, kui kasvupinnase mahtu suurendatakse sillutise alla rajatava tugipinnasega või teisel viisil. Tugipinnas on tugevdatud struktuuriga kasvualus, mis koosneb tugimaterjalist ja kasvusubstraadist. Tugipinnase rajamise põhietapid on toodud lisas 6 „Tugipinnase (tugevdatud struktuuriga kasvualuse) rajamise nõuded“;

3) kavandatakse spetsiaalsete kastmissüsteemide kasutamist;

4) kasutatakse tänavapuu istikuid, laiema kui 5 m haljasriba korral võib kasutada ka pargipuid;

5) puude istutamine kavandatakse gruppide või ridadena, et mitme puu juurtele jääks ühine suurem kasvuala;

6) sillutatud alale istutamisel tagatakse, et sademevesi voolab puu tüvest eemale. Kui sillutise kalle on väike, siis tõstetakse võraalune pind sillutatud alast kõrgemale sobiva äärekiviga või teisel viisil. Võraaluse sillutamata ala suurus peab olema vähemalt 1,2 x 1,2 m, see peab olema kaetud juurekaitserestiga;

(8) Parklasse istutamisel eelistatakse puuliike, mis heidavad rohkem varju, millel ei ole suuri vilju ning mille lehtedelt ei eraldu nestet.

(9) Tänavapuule ja I hooldusklassi kuuluvale pargipuule koostatakse hoolduskava.

3. peatükk

ISTIKUTE LIIGITUS JA KVALITEEDINÕUDED

§ 4. Istikute liigitus

(1) Liigiomase kõrguse järgi liigitatakse istikud:

1) väikesekasvulised (kasvukõrgus kuni 10 m);

2) keskmisekasvulised (10–20 m);

3) suurekasvulised (üle 20 m).

(2) Istutuskoha ning sellest sõltuva võratüübi järgi eristatakse kahte tüüpi istikud:

1) tänavapuu istik on vähemalt 2 m kõrguse sirge tüve ja korrapärase võraga lehtpuuistik;

2) pargipuu istik on ühe madalama tüve või mitmetüveline leht- või okaspuuistik.

(3) Põhiliigist erineva võrakuju järgi liigitatakse istikuid:

1) sammasjas ehk püramiidvorm on kitsa võrakujuga istik;

2) keravorm on ümara võrakujuga istik;

3) leinavorm on allapoole suunatud põhi- ja/või külgnokstega istik.

(4) Juurestiku järgi eristatakse kolme tüüpi istikuid:

1) paljasjuurne istik on mullapallita istik, mille juurestik on kaitstud transpordipakendiga. Linna avalikel aladel ei kasutata paljasjuurseid puuistikuid;

2) nõuistik ehk konteiner- või potiistik on potis, kilekotis vms nõus kasvatatud istik, mille narmasjuurtest läbikasvanud juurepall ei tohi nõu eemaldamisel laguneda;

3) mulla- või juurepalliga istik on koolitatud juurestikuga istik, mis on enne turustamist koos mullapalliga välja kaevatud ning pakitud spetsiaalsesse kangasse vm materjali.

§ 5. Üldised kvaliteedinõuded istikule

(1) Istiku võra kuju ja võrsete aastane juurdekasv peavad vastama antud liigi, sordi või vormi võratüübile.

(2) Tüve ümbermõõt ja tugevus peavad olema vastavuses võra suurusega, et puu saaks kasvada ilma toestuseta.

(3) Lehtpuuistiku kõrgus peab olema vähemalt 200 cm, okaspuuistiku kõrgus vähemalt 100 cm, v.a madalakasvulised dekoratiivvormid. Istiku kõrgust mõõdetakse juurekaelast juhtoksa tipuni (ladvani).

- (4) Poogitud taimel peab poogend olema alusega korralikult kokku kasvanud.
- (5) Külgoksad peavad jagunema ümber tüve ühtlaselt ning olema peenemad kui 1/3 tüve läbimõõdust harunemiskoha juures.
- (6) Võra peab moodustama vähemalt 1/2 taime kogukõrgusest, v.a leinavormil.
- (7) Istikule peab olema puukoolis vähemalt kolm korda tehtud juurehooldust või peab selle juurestik olema kujundatud sobivaks muul viisil. Juurehooldus on puukoolis juurte läbilõikamise ja/või ümberistutamisega istikule kompaktse juurestiku kujundamine.
- (8) Juurekael peab olema mulla- või substraadipinnaga ühel tasapinnal.
- (9) Juured peavad juurekaelalt kasvama ühtlaselt eri suundadesse.
- (10) Istikul ei tohi olla:
  - 1) oksalõikehaavasid, mille läbimõõt on suurem kui 1/3 tüve läbimõõdust;
  - 2) kahvelharusid (tüvel samast kohast väljuvad võrdse kasvuga juhtoksad), v.a sammasjal vormil;
  - 3) tüvest liiga lähestikku (männasetaoliselt) väljuvaid oksid;
  - 4) väikese väljumisnurgaga (< 30°) oksid, v.a sammasjal vormil;
  - 5) tüve ja sellest väljuvate põhiokste vahel sissekasvanud koort, v.a hariliku haava sammasjal vormil;
  - 6) tüve- ja koorevigastusi, kuivanud oksid, külmakahjustusi ega kemikaalidega töötlemisest tekkinud kahjustusi;
  - 7) taimekasvu pärssivaid kahjureid ja haigusi;
  - 8) keerdjuuri. Keerdjuured (kägistusjuured) on juured, mis kasvavad ringjalt ümber puu juurekaela või teiste juurte ning avaldavad neile survet, takistades toitainete liikumist ning nõrgestades puud.
- (11) Istik peab olema kasvatatud Eestis või lähiriikides, kaugemalt toodud taim peab olema talvitunud Eestis vähemalt kaks talve.

(12) Erineva võra- ja juurestikutüübiga istikud peavad vastama lisades 7 „Istiku võra ja tüve kvaliteedinõuded“ ja 8 „Istiku juurestiku kvaliteedinõuded“ esitatud nõuetele.

4. peatükk

ISTUTUSTÖÖ TEGEMINE

§ 6. Istutuskoha ettevalmistamine

(1) Puu kasvuks vajaliku kasvupinnase maht ning omadused peavad vastama lisades 2 ja 6 toodud nõuetele. Kasvupinnase moodustavad puu juurestiku kinnitumiseks ja toitumiseks vajalikud pinnasekihid.

(2) Kasvupinnas ei tohi sisaldada aineid, mis on ohtlikud elusorganismidele, istikule ning keskkonnale.

(3) Kasvupinnase rajamiseks tehtava süvendi põhja kalle peab juhtima vee puust eemale, vastasel juhul tuleb paigaldada dreena.

(4) Tänaväärsele haljasribale istutamisel tuleb kasvupinnase pind viimistleda laugja künka või vallina ümbritsevast kõrgemaks, et soodustada reostunud lumesulamisvee valgumist juurestikust eemale.

(5) Pargipuu istiku võib istutada olemasolevasse pinnasesse, kui selle omadused vastavad istiku kasvunõuetele. Kui olemasolev pinnas on liialt tihenenud, tuleb seda parandada või 1 m sügavuselt välja vahetada.

(6) Enne istutustööd tehakse kasvupinnasesse istutusauk, mis osaliselt täidetakse kasvumullaga. Kasvumuld on istutusaugu täitmiseks kasutatav muld või mullasegu.

(7) Ettevalmistatud kasvupinnasesse istutamisel peab istutusaugu sügavus olema võrdne istiku juurepalli kõrgusega ning läbimõõt vähemalt 20% juurepallist suurem. Pargipuu istutamisel ettevalmistamata kasvupinnasesse peab augu sügavus olema võrdne ning läbimõõt vähemalt kaks korda suurem kui istiku juurepalli läbimõõt.

(8) Istutuse tegija peab kontrollima kasvumulla sobivust lisa 9 „Kasvupinnase nõutavad omadused“ järgi, võtma vajaduse korral mullaproovid ja tellima analüüsid.

(9) Kasvumuld ei tohi sisaldada mitmeaastaste umbrohtude juuri.

(10) Kui kasvumullas puuduvad istikule vajalikud seeneniidistik ja mikroorganismid, tuleb kasvumulda lisada biostimulante.

§ 7. Istutusaeg

Istutustööd võib teha terve aasta v. a ajal, millal kasvupinnas on külmunud.

§ 8. Istiku transport ja hoiustamine enne istutamist

(1) Enne istiku vedu tuleb võra kaitsta ja kokku siduda pehme materjaliga.

(2) Mullapalliga ja nõuistikut tohib tõsta vaid juurepallist.

(3) Veol ja hoiustamisel tuleb istiku võra kaitsta tuule ja juurepalli kuivamise eest.

(4) Kui hangitud taime ei saa maha istutada kohe, võib seda säilitada püstiasendis, võra lahti pakituna, päikese ja tuule eest varjatud kohas kuni kaks nädalat.

§ 9. Istutuse tegija ja järelevalve

(1) Istutustööd peab tegema isik, kes on omandanud kutse- või kõrghariduse erialal, mille õppeprogrammis on olnud haljasalade rajamise praktiline õpe.

(2) Istutustööd peab kohapeal juhendama ja selle eest vastutama:

1) isik, kes on sooritanud kas aedniku III, arboristi III või maastikuehitaja III taseme kutseeksami;

2) kolmeaastase haljastustöö kogemusega isik, kes on omandanud kutse- või kõrghariduse erialal, mille õppeprogrammis on olnud haljasalade rajamise õpe, või kes on läbinud haljastaja, maastikukujundaja või arboristi täiendõppe.

(3) Istutustöö järelevalvet võib teha isik:

1) kes on sooritanud aedniku III, arboristi III või maastikuehitaja III taseme kutseeksami;

2) kes on omandanud kutse- või kõrghariduse erialal, mille õppeprogrammis on olnud haljasalade rajamise õpe, või kes on läbinud haljastaja, maastikukujundaja või arboristi täiendõppe ja kes omab kolmeaastase haljastustöö kogemust.

§ 10. Istutamine

- (1) Enne istutamist tuleb juurepalli korralikult kasta ning lisaks valada istutusauku vähemalt 50 liitrit vett.
- (2) Istik tuleb asetada püstiasendis istutusaugu keskele tihendatud kasvumullale, et juurekael jääks (pärast hilisemat pinnase vajumist) maapinnaga ühele tasandile või sellest 1–2 cm kõrgemale.
- (3) Juurepalli traatvõrk ja pakkekangas tuleb pealt ning külgedelt avada, seejuures ei tohi juurepall laguneda. Looduslikust materjalist kanga võib jätta augu põhja. Kunstmaterjalist kangas ja istutusnõu tuleb eemaldada täielikult.
- (4) Vigastatud juured tuleb tagasi lõigata ning jälgida, et juured ei jääks istutusauku keerduks ega otsad ülespidi.
- (5) Istutamisel tuleb kasvumuld kiht-kihilt suruda vastu taime juurestikku. Istutatud puu peab jääma otse ning ritta istutatud puud peavad moodustama sirge rea.

§ 11. Istiku toestamine ja juurestiku kaitsmine

- (1) Istutatud lehtpuu tuleb toestada kohe pärast istutamist. Okaspuu toestatakse, kui see on üle 100 cm kõrge.
- (2) Istik tuleb toestada ning selle tüvi ja juurestik kaitsta lisa 3 nõuete järgi.
- (3) Ühel istutusosalal tuleb kasutada samasuunaliselt paigaldatud ühesuguseid tugesid, sidemeid ning tüve- ja juurekaitsmeid.

§ 12. Kastmine

- (1) Kastmisvee jaoks tuleb puu ümber moodustada pinnasest madal ringvall, mille läbimõõt peab olema vähemalt 1 m (vähemalt istutusaugu suurune).
- (2) Kohe pärast istutamist tuleb istikut kasta 50–100 liitrise veekogusega (sõltuvalt istiku suurusest). Kasta tuleb ka vihmaperioodil.
- (3) Maa-aluse kastmissüsteemi kasutamisel tuleb selle täitmise järel juurestikku kasta ka pealtpoolt.

§ 13. Multimine

(1) Multi kasutamise vajadus ning selle tüüp määratakse haljastusprojekti või istutusjoonisega, võttes aluseks lisa 3 soovitusel. Mult on umbrohtumist takistav ning niiskust hoidev pinnakate, mis laotatakse pärast istutustööde lõppu niiskele ja umbrohust puhastatud mullapinnale 5–10 cm paksuse kihina ning tüvest vähemalt 10 cm eemale.

(2) Multi kasutatakse ringina üksikpuude ümber, lausistutuseladel kaetakse multiga suurem ala.

(3) Puu tüve ümbrus tuleb multida vähemalt 0,5 m raadiuses (vähemalt istutusaugu ulatuses).

(4) Valmis multikate peab olema ühtlase paksusega ega tohi olla segunenud mullaga.

§ 14. Võrahooldus

Pärast istutustöö lõppu tuleb eemaldada vigastatud ja murdunud oksad. Oksi võib lõigata vaid eriharidusega spetsialist (arborist, aednik).

5. peatükk

ISTUTUSE ÜLEANDMINE

§ 15. Istutuse üleandmine

(1) Istutus antakse üleandmise-vastuvõtmise aktiga kohe pärast töö valmimist üle töö tellijale, v.a kui töö on tehtud asendusistutusena. Üleandmisel peab juures viibima istutuse asukoha linnaosa valitsuse esindaja ning Tallinna Kommunaalameti esindaja, kui istutus tehakse teemaa haljasalal.

(2) Istutuse üleandmisel kontrollitakse istiku ja istutustöö vastavust haljastusprojektile või istutusjoonisele. Kui istutustöö ei vasta nõuetele, siis on töö tellijal õigus nõuda puuduste kõrvaldamist.

(3) Istutuse üleandmisel tuleb üle anda istutusega seotud dokumentatsioon, sh haljastusprojekt või istutusjoonis, istiku kvaliteeti ja päritolu tõendavad dokumendid ning hooldusjuhend. Töö tellija nõudmisel tuleb esitada kasutatud mulla või substraadi päritolu ja kvaliteeti tõendavad dokumendid.

6. peatükk

GARANTIAEGNE HOOLDUS

§ 16. Üldnõuded

- (1) Istutuse tegija on kohustatud andma istutusele 2-aastase garantii.
- (2) Puu hooldamisel tuleb arvestada puuliigi bioloogiliste iseärasuste ja kasvukohaga, et kasvaks elujõuline, pikaealine, terve ja liigiehtne puu.
- (3) Garantiiaja lõpuks peab puu olema juurdunud ning võrsete aastane juurdekasv peab vastama istiku võratüübile.
- (4) Garantiiajal tehtud tööde kohta peab istutuse tegija pidama hooldustööde päevikut.
- (5) Hooldustööde päevikus peab olema kirjas taime liik, päritolu, mõõtmed, istutamise aasta, kasvukoha kirjeldus, istutamisel kasutatud abi- ja kaitsevahendite kirjeldus ning puu vigastused. Hooldustööde päevikusse tuleb märkida kõik garantiiajal tehtud hooldustööd ning andmed iga-aastase puude seisundi kontrollimise kohta.

§ 17. Kastmine

- (1) Puud kastetakse korrapäraselt. Kasvuperioodi jooksul tuleb puud kasta vähemalt üks kord nädalas, kaasa arvatud vihmase ilmaga. Puu kohta peab arvestama (sõltuvalt puu suurusest) 50-100 liitrit vett.
- (2) Pealtpoolt kastmise korral tuleb kasta õhtusel või öisel ajal, pilves ilmaga on lubatud kasta ka päeval. Vesi peab imbuma pinnasesse 10-15 minuti jooksul.

§ 18. Toestuse ja tüvekaitsme kontrollimine

- (1) Kontrollitakse, et tugiteivad oleksid terved, tugevasti pinnasesse kinnitatud ning otse.
- (2) Tüve- ja juurekaitsmed, tugiteivad ning sidumismaterjal ei tohi puud kahjustada.
- (3) Tugiteivad eemaldatakse pärast puu juurdumist, hiljemalt kolm aastat pärast istutamist.

§ 19. Väetamine

Puu väetamisel lähtutakse puu üldseisundist.

§ 20. Võrahooldus

(1) Võrahooldust võib teha vaid eriharidusega spetsialist (arborist, aednik).

(2) Eemaldada võib ainult vigastatud ja murdunud oksid. Võra kujunduslõikusega võib alustada pärast puu juurdumist.

§ 21. Garantiiaja lõppemine

(1) Pärast garantiiaja lõppu antakse istutus üleandmise-vastuvõtmise aktiga üle töö tellijale, v.a kui töö on tehtud asendusistutusena. Akti märgitakse tuvastatud puudused ning tähtaeg nende kõrvaldamiseks. Üleandmise juures peavad viibima istutuse asukoha linnaosa valitsuse ja Tallinna Keskkonnaameti esindajad ning Tallinna Kommunaalameti esindaja, kui istutus tehakse teemaa haljasalal.

(2) Kui istutatud puu garantii ajal kahjustub või hävib, on õigus nõuda puu asendamist ja hooldamist, v.a kui istutuse tegija tõendab, et puu kahjustus või hävis temast sõltumatutel asjaoludel. Puu kahjustumine või hävimine fikseeritakse aktiga.

(3) Kui garantii aeg lõpeb puu puhkeperioodil, on õigus nõuda istutuse üleandmist enne garantii aja lõppu, puu lehesoleku perioodil.

7. peatükk

JÄRELEVALVE JA LÕPPSÄTTED

§ 22. Järelevalve

Järelevalvet korraga kehtestatud nõuete täitmise üle teostab Tallinna Keskkonnaamet.

§ 23. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 3. oktoober 2011.

Avalikule alale puude istutamise kord

Edgar Savisaar
LinnapeaToomas Sepp
Linnasekretär